

Norge og EU/EØS

marianne.riddervold@inn.no

Om innlegget

Argument:

EU påvirker alle deler av nasjonalt og lokalt demokrati og forvaltning

Det er rom for påvirkning

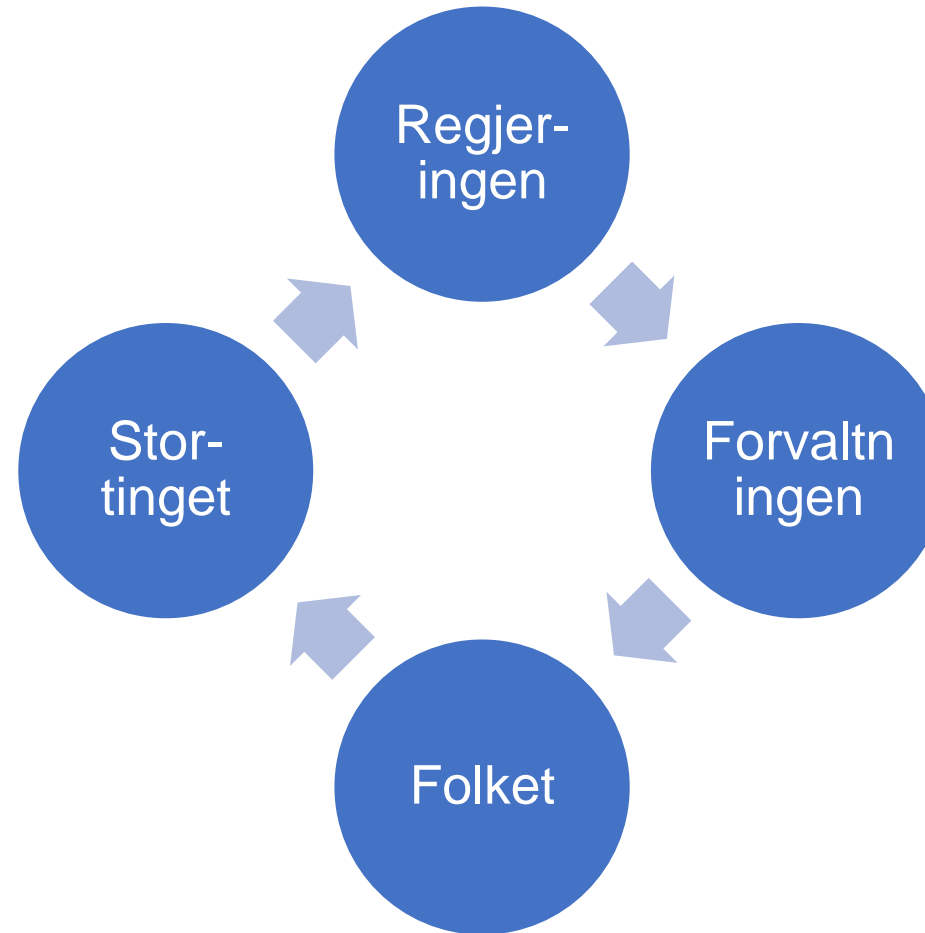
1. EØS og den norske parlamentariske styringskjeden
Eksempel: Miljø/Green Deal
2. Kilder til påvirkning – hva vet vi fra forskningen
3. Kriser driver EU-integrasjonen fremover, så regn med (mye mer) EU – med direkte og indirekte implikasjoner for Norge

Kjernen: Den parlamentariske styringskjeden. Makten ligger hos folket

Men:
EU påvirker alle deler
av denne!

PÅ nasjonalt og
lokalt nivå

Norge og EU

EØS utvalget: “Utenfor og innenfor. Norges avtaler med EU” (Nou 2012: 2)

Forholdet til EU er både utenriks og innenrikspolitikk

Norsk utenrikspolitikk:

- Forholdet regulert gjennom internasjonale avtaler: EØS avtalen/EFTA + andre avtaler
- Justis og innenrikspolitikk: Norge med i Schengensamarbeidet

EU svært stor påvirkning

Avtalene med EU regulerer og påvirker nesten alle samfunnsområder

- Indre marked (EØS)
- Grunnlag for samarbeid for eksempel utdanning, forskning og teknologisk utvikling, informasjonstjenester, likestilling, statistikk, små- og mellomstore bedrifter, kultur- og mediespørsmål, turisme, sivil beredskap, helse- og forbrukerspørsmål, arbeidslivsspørsmål og sosiale spørsmål
- **Ca $\frac{3}{4}$ av EU-reglene implementeres i Norge**
- **Fylkesnivå: Ca halvparten av sakene berørt (se vedlegg)**

Hovedtilknytning

Avtalen om Europeisk økonomisk samarbeid (EØS):

1994

Mellom EFTA (unntatt Sveits) og EF

I dag mellom EU og Norge,

Lichtenstein og Island.

De facto med i EF

Norsk
Utenrikspolitisk
Institutt

Hensikt:

Hindre handelshindringer, felles regler, fri bevegelse av kapital, tjenester og personer. EØS skal utgjøre ett marked

Forutsetning:

- *Felles regelverk som praktiseres likt av medlemsstatene i EU og EØS.*

Forutsetning:

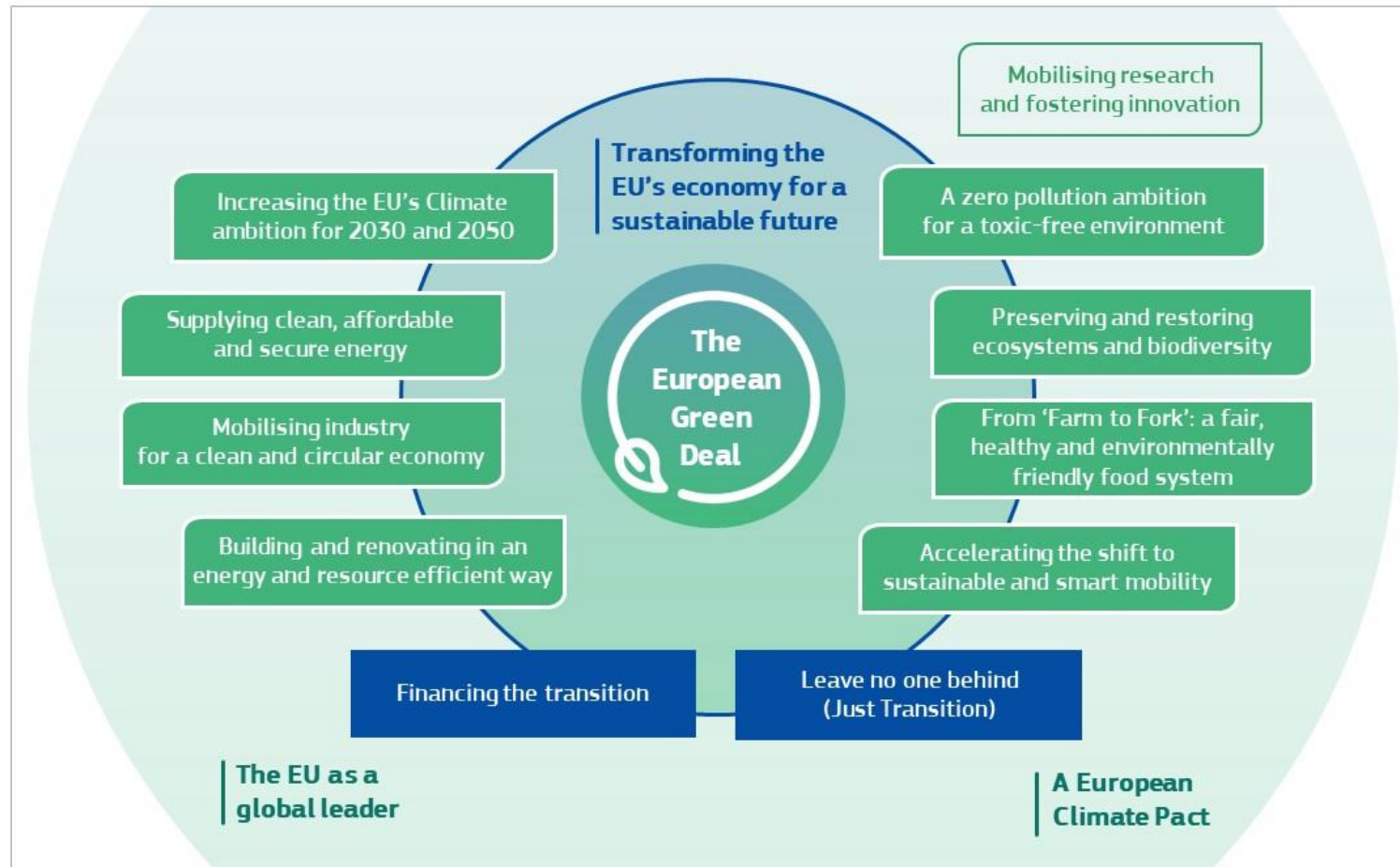
- Norge implementere EØS-relevant rett fortløpende

I praksis:

- EØS-avtalen er hoveddel (statisk), protokoll og vedlegg oppdateres.

EØS-loven av 1994

https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en

Eks: Norge og EUs grønne giv (NUPI-rapport)

Det meste er EØS-relavant – allerede 14 direktiver og forordninger

- Det forvaltningsmessige oppsettet for vurdering og håndtering av nye EU regler i Norge er ikke tilpasset en slik økning i volumet på nye regler.
- Grønn giv er "sektorovergripende" og trekker EU Kommisjonen i retning av større integrasjon på tvers av ulike saksfelt... Dette innebærer en betydelig økning av behovet for koordinering på tvers av ulike departementer og etater i Norge.
- Norge størst mulighet til å påvirke innretning på nye regler og tiltak tidlig i prosessen, gjennom deltakelse i ekspertgrupper i en forberedende fase. Tempoet og omfanget av nye regler som nå utarbeides gjør dette arbeidet krevende.
- Behov for økt kunnskap og dialog mellom forvaltningen, næringslivet, academia og sivilt samfunn om hvilke muligheter og utfordringer EUs grønne giv innebærer.
- Et "grønn giv forum" kan være nyttig for å sikre at ulike norske aktører utnytter de muligheter som ligger i EUs grønne giv.

Utenrikspolitikk:

Egne bilaterale avtaler

Med på de fleste posisjoner mv

Felles verdier og interesser?

Justis og innenrikspolitikk: Schengen-avtalen, Dublin-avtalen

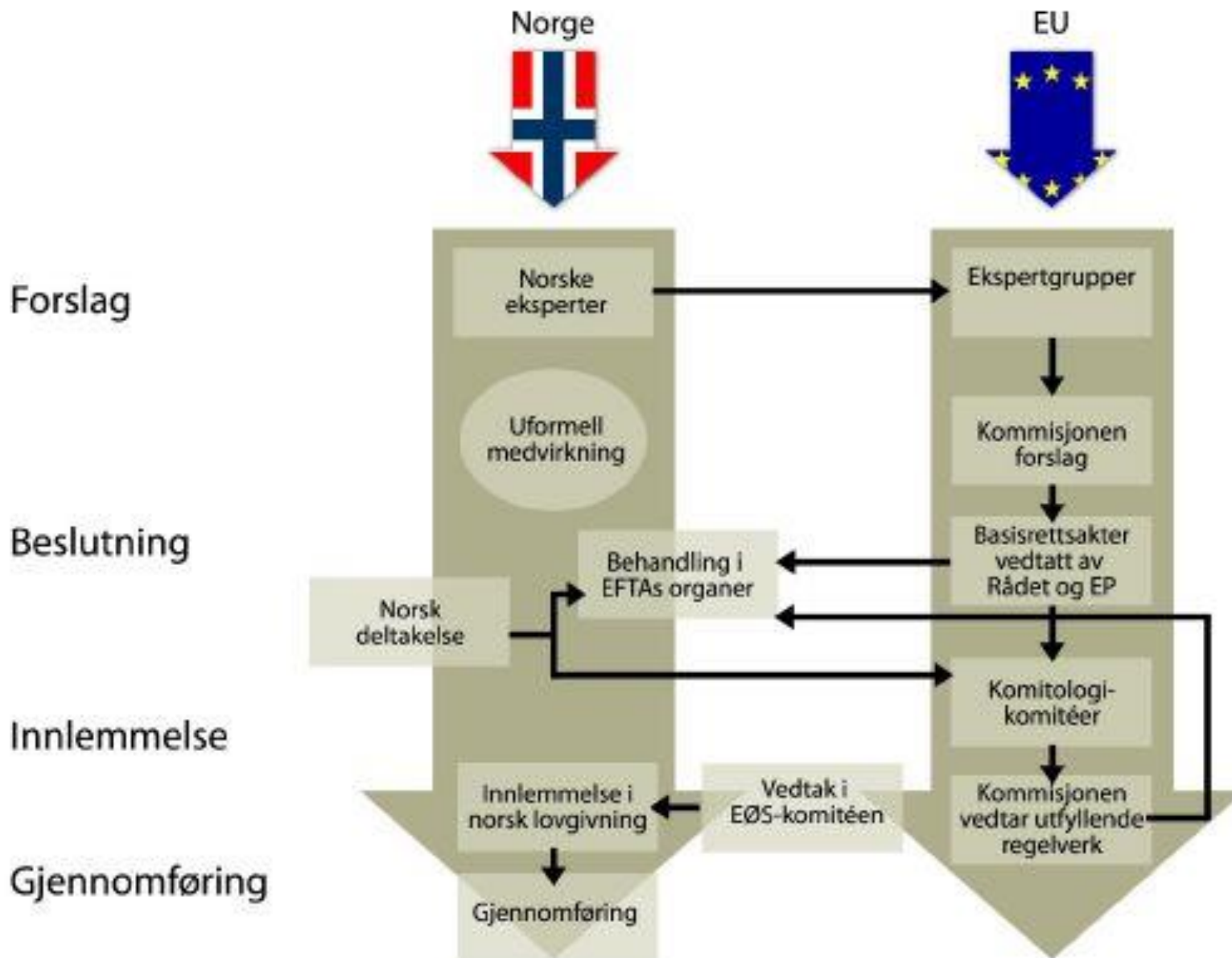
- Norge vokter Eus yttergrense
- Fri bevegelse
- Asylregler

- Ikke medbestemmelse.

Norsk
Utenrikspolitisk
Institutt

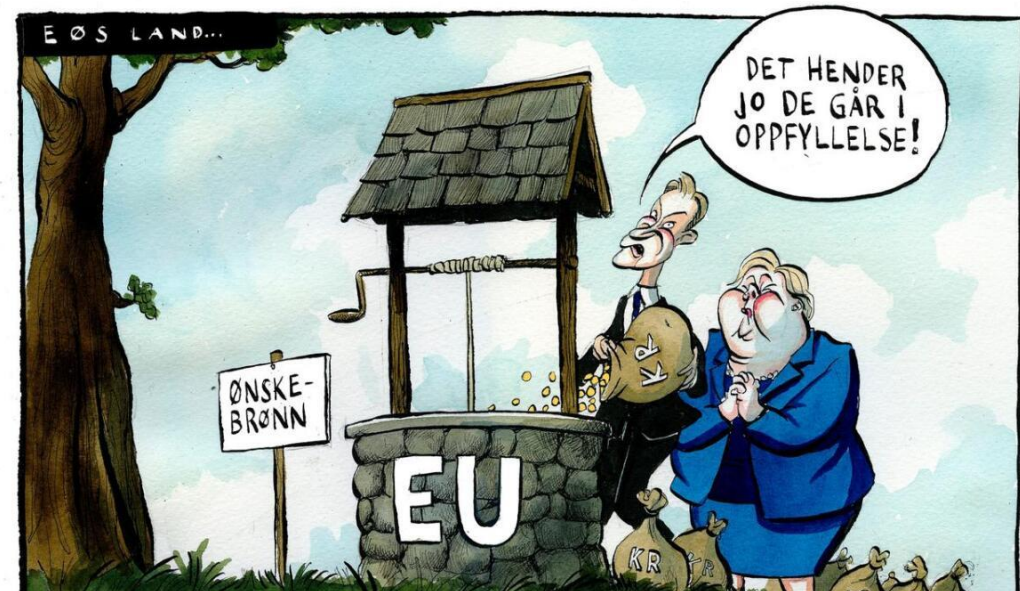
På- virke?

Påvirke?

- EØS/Efta-landene kan ikke delta i EUs beslutningsprosess, men innflytelse
- Handlingsrom – direktiver eller forordninger?
- **Gjennom ekspertise/faglige innspill i den forberedende fasen, når Kommisjonen utarbeider forslag**
  - Deltar i ekspertgrupper og komiteer under Kommisjonen – ikke formell rolle.
  - Kan ikke delta i formelle komiteer/komitologisystemet – her utarbeides regelverk for implementering av vedtatt rett.
- Gjennom deltakelse i EUs programmer/byråer
Men ofte ikke stemmerett

Vi søker ofte innflytelse via andre medlemmer

Kilder til påvirkning

- Generelt: Subsidaritetsprinsippet styrket
- Formelt/EØS: Via departementer og direktorater
  - Ekspertgrupper
  - Også mye direkte samarbeid kommisjonen og norske direktorater og departementer
- Gode argumenter viktig!

Husk også uformell påvirkning

- Via norske kanaler
- EØS-midler
- Men også på europeisk nivå
  - Paraplyorganisasjoner, lobby organisasjoner osv
  - Regionalt samarbeid i og utenfor EU
  - Forskningen viser transnasjonale nettverk stadig viktigere – via regionale samarbeid, prosjekter, ulike nettverk. Ikke minst administrativt nivå!
  - Eksempel: Byer og miljø (Nina Kelsey)

Dette har dere masse kunnskap om 😊

- Se deres egen glitrende oversikt og vedlegget til i dag 😊
- <https://www.ostsam.no/europapolitisk-samarbeid/>
  - **Europapolitisk forum (EPF)** politisk kontaktarena for dialog mellom UD og KMD (på statssekretærnivå) og politikere fra lokalt- og regionalt nivå og Sametinget i EU/EØS-saker
  - **TV-gruppa** (Gruppa for tidlig varsling og diskusjon av EU-saker) TV-gruppa består i hovedsak av representanter fra arbeidslivets parter, de norske regionskontorene i Brussel, KS Brusselkontor og representanter fra Utenriksdepartementet (UD).
  - **Nasjonalt nettverk av internasjonale rådgivere**
  - **EU-program for territorielt samarbeid - Interreg** Innenfor EU/EØS er det flere program som norske partnere kan delta i. Regionalpolitikk er ikke en del av EØS-avtalen, men gjennom samarbeid med våre naboland er Norge invitert inn i EUs territoriale samarbeid Interreg. gitt muligheter for **finansiering av mange samarbeidsprosjekt** innenfor regional utvikling... **bidratt til nettverksbygging og utvikling av samarbeidsarenaer og møtesteder der mennesker fra forskjellige land og i ulike funksjoner har kunnet arbeide sammen om felles utfordringer.**

Norske regioner, kommuner og andre aktører har muligheter til å delta i arbeidet gjennom å **tilby sin kompetanse og å bidra til ideutvikling og erfaringsoverføring i nært samarbeid med regioner og aktører i de respektive EU-landene.**

EU og krisene – hva nå?

Bakgrunn:

Forventning om at poly-crisis truer EUs eksistens – manglende evne til å respondere og håndtere

På tross av tidligere kriser – omfang, bredde, alvorlighetsgrad

vs

Kriser driver EU integrasjonen fremover – gjensidig avhengighet, samarbeid innenfor eksisterende institusjoner

Men – om og hvorfor dette er tilfelle ikke studert systematisk

Boken:

Hvordan påvirker kriser EU? (og organisasjoner mer generelt)

Norsk
Utenrikspolitisk
Institutt

marianne.riddervold@inn.no

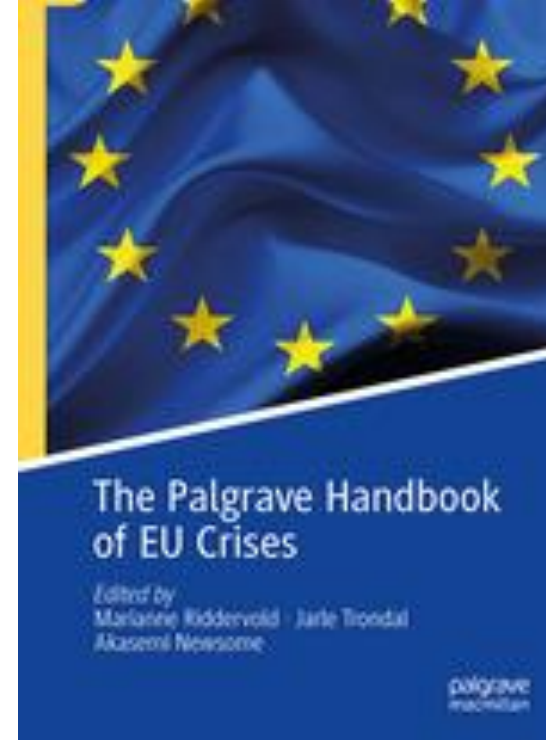
INN
Høgskolen
i Innlandet

Vårt argument

Kriser er en driver av europeisk integrasjon

– nå vet vi også gjennom hvilke mekanismer – og på nye områder

- Migrasjon
- Helse
- Finans
- Demokrati – Polen/Ungarn men også personvern, cyber osv
- Utenrikspolitikk
- EU er på mange måter krisehåndtering – også utover kjernene/felles marked
  - Internt – feks personvern og Cyber
  - Eksternt – operasjoner og annet
  - Mellomstatlig - European Union Civil Protection Mechanism, feks flom, skogbrann
  - Ulke koordineringsmekanismer, eks vaksiner

iNN
Høgskolen
i Innlandet

Så det blir mer – ikke mindre EU

- Mye av dette vil være EØS og Schengen-relevant
- Eks EØS - fylkesnivå: Miljø, digitalisering, næringsvirksomhet og anbud, krisehåndtering osv

